

**LAPSET JA NUORET
KESTÄVÄÄN
METSÄSUHTEeseen**

SISÄLTÖ

JOHDANTO 3

1. METSÄSUHDE RAKENTUU VARHAIN 4

Metsäsuhteen kehittyminen
Kaupunkilainen, maaseutulainen, metsäläinen
Tunnetyytit

2. METSÄ PERUSOPETUKSESSA 12

Metsä opetussuunnitelman valtakunnallisissa perusteissa
Metsä oppiaineissa
Metsä oppikirjoissa

3. OPETTAJAN NÄKÖKULMA - METSÄOPETUS KOULUN ARJESSA 20

Ajatuksia metsäalan kouluyhteistyöstä
Osallistumista jarruttavia tekijöitä
Asiantuntijat metsäopetuksen tukena
Kuinka tavoitat opettajat

4. ASiantuntijaverkostosta erilaisia näkökulmia metsäsuhteeseen 26

Metsän oppimispolku-verkoston tavoitteet
Metsän oppimispolku-verkoston toimijat
Esimerkkejä metsällisestä toiminnasta lasten ja nuorten kanssa

PÄÄTELMÄT 32

JOHDANTO

Tämä selvitys on osa Kestävästi metsäsuhteessa -hanketta. Kestävästi metsäsuhteessa -hanke toteutettiin Suomen Metsäyhdistyksen, Suomen Metsä museo Luston toimesta yhteistyössä Metsähallituksen kanssa ja maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella 2017–2018. Hankkeen tavoitteena oli rakentaa uudenlaista näkökulmaa, ymmärrystä, työvälineitä ja toimintamalleja suomalaisen metsiin ja metsäsuhteisiin liittyvään keskusteluun, toimintaan ja päätöksentekoon.

Tässä lasten ja nuorten metsäsuhdetta käsittelevässä osassa tavoite oli selvittää, tukeeko varhaiskasvatus ja perusopetus moniarvoisen metsäsuhteen syntymistä. Metsää sivutaan monissa oppiaineissa, mutta tässä rajauduttiin ympäristöopetukseen, biologiaan ja maantietoon.

Osana selvitystä tehtiin kaksi opinnäytetyötä, joista toinen käsitteli sitä, millaista metsäsuhdetta opetussuunnitelmat ja oppikirjat rakentavat ja toinen biologian opettajien metsäopetuksen toteutusta. Opetuksessa hyödynnetään myös koulun ulkopuolisia asiantuntijoita. Tarve kysyntä ulkopuolisille asiantuntijoille lisääntyy, sillä uudistetut opetussuunnitelmat kannustavat kouluja lisäämään

yhteistyötä. Opettajilta kysyttiin nykyisestä yhteistyöstä ja ajatuksista sen kehittämiseen. Opettajien käytännön vinkit yhteistyölle jaetaan raportissa. Raporttiin on myös tehty yhteenvetoa vakiintuneista yhteistyömuodoista sekä toiminnoista, jotka tarjoavat asiantuntijuutta opetukseen.

Lapset ja nuoret ovat suuren osan ajasta päiväkodissa ja koulussa, jolloin opetuksella on merkitys metsäsuhteen muodostumisessa. Tässä raportissa kerrotaan tiivistetysti opinnäytetöiden tuloksia. Tähän on poimittu myös muista jo aiemmin tehdyistä tutkimuksista havaintoja nuorten metsäsuhteen kehittymisestä. Kiinnostavia näkökulmia löytyi siihen, miten metsän läheisyys, metsissä vietetty aika ja perheen metsänomistajuus vaikuttavat suhteeseen.

Lopussa suositellaan metsällisille toimijoille metsäretkien lisäämistä niin, että mahdollisimman moni oppilas pääsee metsään ennen yläkouluun siirtymistään. Retkillä annetaan mahdollisuus itse kokea ja oppia kestävän tulevaisuuden rakentamista ja tutustua luonnon kiertokulkuun.

Sirpa Kärkkäinen
Suomen Metsäyhdistys

1. METSÄSUHDE RAKENTUU VARHAIN

Ihmisen arvomaailma ja persoonallisuus muodostuvat lapsuuden aikana. Mitä teemme ja missä asumme lapsena vaikuttaa voimakkaasti siihen, miten suhtaudumme metsään ja ylipäänsä luontoon myöhemmin. Lapsuus muodostaa perustan monille metsään liittyville arvoille ja käsityksille sekä tavoille toimia metsässä.

Opimme kulttuurin, kasvatuksen ja koulutuksen kautta käsityksiä metsien merkityksestä. Myös harrastukset ja erilaiset yhteisöt jakavat yhteisiä käsityksiä metsästä ja osaltaan vaikuttavat yksilön ainutlaatuihin metsäsuhteeseen.

Metsäsuhde muodostuu konkreettisesta tekemisestä metsässä, mutta myös mielipiteistä, käsityksistä, asenteista ja arvoista. Jälkimmäisten syntyminen ei edellytä kiinteää kontaktia fyysiseen metsään.

Metsäsuhteeseen voi tulla uusia piirteitä niin yksilön kuin yhteiskunnan kehittymisen myötä. Metsäsuhteeseen vaikuttavat esimerkiksi huoli ilmastonmuutoksesta ja luonnon monimuotoisuudesta sekä fyysinen etääntyminen metsästä. Maahanmuuttajien metsäsuhde on erilainen kuin kantasuomalaisilla ja se saattaa syntyä vasta aikuisiässä.

Metsäsuhteen kehittyminen

Mielikuvat lapsuuden lähimetsistä sekä retket vanhempien ja muiden sukulaisten kanssa määrittävät metsäsuhtetta. Jokamiehen oikeudet antavat kaikille mahdollisuuden viettää aikaa metsässä, mutta vanhemmat ovat tärkeitä kannustajia, jotka näyttävät esimerkkiä metsässä olemiseen ja tekemiseen. Isä ja isoiso liittyvät muistoihin metsästyks- ja kalastusreissuilta, suvun naiset perjastukseen ja perheen yhteiseen ajanviettoon metsässä.

Teini-iässä metsäsuhteesta kehittyy yksilöllisempi ja usein etäisempi kuin lapsuudessa. Metsässä vietetään aikaa harvemmin ja mieluiten yksin tai kavereiden kanssa. Elämäntilanne laajenee ja elämään tulee uusia kiinnostuksen kohteita. Perheen yhteisille mökkireissuille lähdetään harvemmin.

Nuoret yhdistävät metsät pääasiassa virkistyskäyttöön. Metsässä tehtävät työt ja metsäelinkeinot tulevat metsästä puhuttaessa nuorten mieleen harvoin.

Hakkuut lähiympäristössä, mökin ympäristössä tai taa-
jamassa vaikuttavat nuorten aikuisten metsäkäsityksiin. Maisema-arvot ovat tärkeitä kaikille, mutta metsän taloudellisen arvon näkevälle nuorelle esimerkiksi uudistushakkuu edustaa uusiutumista ja mahdollisuutta tehdä jotakin uutta, ei hävitystä.

Käsitys talouden ja metsien yhteydestä rakentuu vähitellen nuorina aikuisina samalla, kun tieto metsien eri käyttömuodoista lisääntyy. Talous, luonnonsuojelu ja erilaiset mielipiteet metsien hoidosta tuovat samalla eroja yksilöiden metsäsuhteeseen.

Nuorilla on aidosti globaali metsäsuhde ja kansallisen, kansantaloudellisen sekä taloudellisen näkökulman tilalle tai lisäksi on tullut maailmanlaajuisien ongelmien näkökulma. Osana tätä ajattelua on hyvää tarkoittava ajatus maailman pelastamisesta siten, että metsälle ei tehdä mitään. Metsiä ja puun myyntiä ei yhdistetä arkisiin tuotteisiin, joiden valmistamiseen on käytetty puuta.

Nuoret pitivät tärkeänä sitä, että he voisivat tulvaisuudessa esitellä metsän samoilla tavoilla kuin omat vanhemmat ovat sen tehneet ja siten tukea omien lastensa metsäsuhteen syntyä. Nuorten pohtiessa tulevaisuutta luonnonsuojelu nousee tärkeäksi. Metsänomistajaperheiden nuoret aikuiset pohtivat myös, miten metsät voisivat antaa heille ja heidän lapsilleen taloudellista turvallisuutta.

Kaukana metsistä asuvat nuoret – olipa perheellä metsää tai ei – eivät arvosta metsien taloudellista hyödyntämistä, kuten maaseudulla asuvat, metsänomistajaperheisiin kuuluvat nuoret, jotka pitävät metsää myös taloudellisesti arvokkaana.

Kaupunkilainen maaseutulainen metsäläinen

KAUPUNKILAISLAPSILLE partio on yksi väylä metsään. Etenkin nuorille tytöille se tarjoaa luontevan ja sosiaalisesti hyväksytyt tien metsäiseen harrastukseen, sillä eräretkeily ja metsästys mielletään usein enemmän poikien jutuksi.

Partiolaisten metsäsuhde rakentuu toiminnan kautta ja sitä määrittävät erityisesti metsässä olemisen rauhoittava ja rentouttava vaikutus sekä metsäluonnon suojelu ja ylläpitäminen. Viimeksi mainitut selittyvät osaltaan partion arvoista ja ihanteista.

Isoissa kaupungeissa asuvien partiolaisten metsäsuhde liittyy nimenomaan partioon, ei jokapäiväiseen elinympäristöön. Kaupunkilaisilla partiolaisilla metsän hyödyntämiseen tai omistamiseen liittyvät seikat eivät ole oleellisia, kun taas maaseudulla asuville partiolaisille metsien hyödyntäminen kuvaa metsäsuhdetta yleisemmin kuin luonnon arvostaminen tai itse partio.

SYRJÄSEUTUJEN NUORILLE luonto on elettyä ja koettua ja suurin osa nuorten harrastuksista liittyy metsän antamaan tilaan ja mahdollisuuksiin. Kun he kertovat metsästä, he puhuvat vapaudesta, olemisesta, mukavuudesta, jostain arkisesta, tutusta ja totutusta.

Näille nuorille lähiympäristö on omaehtoista toimintaa ruokkivaa maisemaa, jossa on tilaa liikkua ja tehdä asioita. Metsässä ollaan ”ihan muuten vaan”, siellä harrastetaan, metsästetään, valokuvataan, pelataan airsoftia, ollaan koiran kanssa tai kuljeskellaan. Metsä on arkinen, elämysten ja vapaa-ajan ympäristö. Nuoret eivät välttämättä kerro varsinaisista luontoharrastuksista kertoessaan harrastuksistaan, vaan mukana on monia ei-luontolähtöisiä harrastuksia, kuten motocross tai kuulapelit.

Syrjäseudun nuorille isillä ja miespuolisilla sukulaisilla on merkittävä rooli metsäsuhteen luomisessa. He vievät sekä tytöt että pojat metsälle ja metsätöihin. Syrjäkylillä asuu noin 3 % nuorista.

Suomalaisista 4 % suhtautuu välinpitämättömästi metsiä kohtaan. He ovat usein nuoria miehiä, joilla ei ole lapsuudenkokemuksia metsästä ja jotka viettävät vapaa-aikansa mielellään sisätiloissa viihteen parissa.

Metsään liittyvä tekeminen on keskeinen osa metsäsuhteen luomista. Kokeminen voi tulevaisuudessa olla myös virtuaalista. Se saattaa vahvistaa myös metsässä liikkumattomien aikuisten metsäsuhdetta.

Maaseudulla asuville nuorille metsä on vapaa-ajanviettoympäristö. Niin myös kaupunkilaisnuorille, mutta sen voi hyvin korvata jokin muukin ympäristö.

Metsä on lapsuutensa maaseudulla viettäneille hiljentymispaikka. Kaupungissa kasvaneille tämä metsän merkitys on vähäisempi.

Tunne- tyypit

Kantar TNS selvitti suomalaisten metsään liittyviä tunnetiloja ja niihin liittyviä tarpeita. Selvityksen mukaan metsä on 83 prosentille suomalaisista henkilökohtaisesti melko tai erittäin tärkeä. Selvityksessä tunnistettiin kuusi metsään liittyvää tunnetyyppiä. Tunnetilojen kirjo kuvaa ihmisten tapoja suhtautua metsään ja avaa näkemyksiä siihen, mitä kaikkea metsä voi yksilölle merkitä ja tarjota. Selvityksen perusteella jokaisen metsäsuhde on moniarvoinen: siihen liittyvät tunnetilat, asenteet ja metsäsuhteen toteutustavat vaihtelevat esimerkiksi tarpeiden, roolien, elämänvaiheiden, ajan ja paikan mukaan.

Huoleton haahuilija

Metsä on hauska, iloinen ja rento vapaa-ajanviettopaikka, jossa on mukava käydä yhdessä kavereiden kanssa. Koska metsää saatetaan tässä ihailla satunnaisesti hieman kauempaakin, on vaikeaa valita taloudellisten ja luonnonsuojelullisten seikkojen välillä. Metsä synnyttää spontaanin ja innostuneen tunteen, joka ilmenee hauskanpitoa, iloisuutena ja huolettomuutena. Rento, päämäärätön "haahuilu" metsässä tarjoaa energiaa ja hyvää fiilistä, joka virkistää arjessa.

Energinen seikkailija

Metsä on innovatiivinen ympäristö ja virkistytymisen lähde. Metsään liitetään energisyyden tunne, jota viestitään muille kokeilunhaluisuutena ja rohkeutena. Metsä on itsensä haastamisen paikka ja siellä voi kokea seikkailua ja vauhtia. Metsä on monipuolinen luonnonvara.

Yhteisöllinen huolehtija

Metsä on kaikkien yhteinen ja se hoitaa sielua ja ruumista. Lähimetsäkin on nautinto. Metsä tarjoaa virkistytymishetken arjessa mieluiten läheisten ja perheen kanssa. On mukava nauttia metsän antimista, seuralla tapahtumia ja samoilla metsässä. Taloudellinen hyödyntäminen on hyväksyttyä, kunhan metsien suojeleminen niiden elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi otetaan vakavasti. Metsiin liittyvä tunne on tyytyväisyys ja yhteenkuuluvuus, joita viestitään muille hyväntahtoisuutena, avoimuutena ja helposti lähestyttävyytenä.

Seesteinen ylläpitäjä

Metsä on pyhä paikka ja keskeinen osa suomalaisuutta. Metsää arvostetaan enemmän metsän itsensä vuoksi ja siksi metsän ja sen suojeleminen sekä virkistyskäyttö ovat erittäin tärkeitä. Metsiin liittyvä tunne on tässä seesteinen ja luonnollinen, joita viestitään muille välittävyytenä, rauhallisuutena ja lämpönä. Metsä tarjoaa mielenrauhaa, joka tulee parhaiten esiin monimuotoisen, luonnontilaisen metsän äärellä.

Määrätietoinen sijoittaja

Metsä tuo ennen kaikkea taloudellista turvaa sekä itselle että yhteiskunnalle. Henkilökohtaisesti suhde metsään on hieman etäisempi kuin muissa tunnetyypeissä. Metsään liittyy itsevarma, selkeä ja jopa hallitseva tunne, joka ilmenee ulospäin omanarvon tuntoisuutena ja määrätietoisuutena.

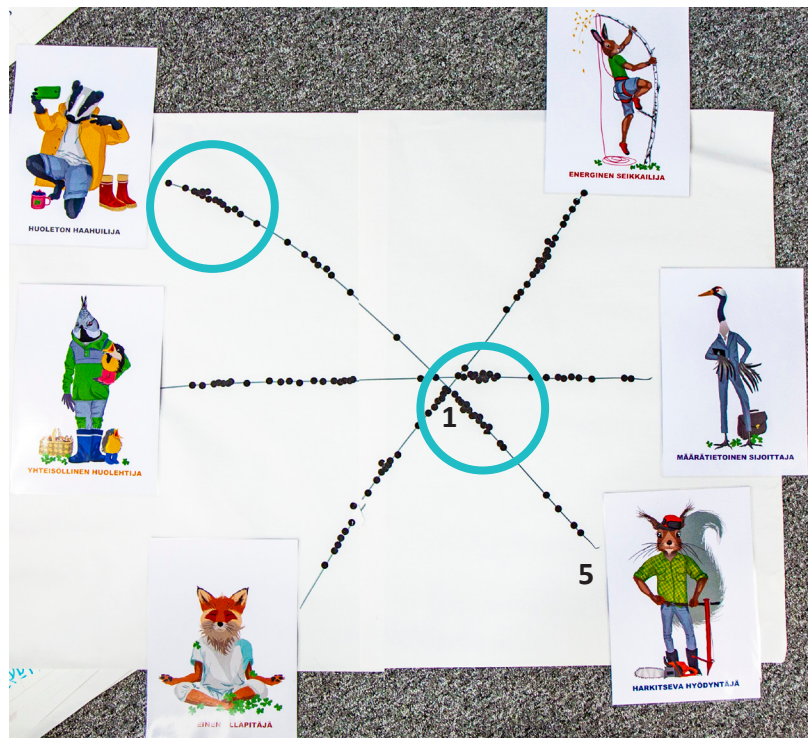
Harkitseva hyödyntäjä

Metsät tarjoavat työtä ja toimeentuloa ja ne ovat myös virkistytymisen lähde. Metsään liittyy hallittu, keskittynyt sekä osaava tunne, jota viestitään muille ulospäin harkitsevuutena, tarkkuutena ja suunnitelmallisuutena. Taloudelliset, suojelulliset ja virkistykselliset arvot ovat tärkeitä.

Suomen Metsäyhdistyksen järjestämässä työpajoissa nuoria pyydettiin arvioimaan kuinka paljon eidän metsäsuhteeseensa sisältyy kutakin tunnetyyppiä asteikolla 1 (vähän, kuvan keskellä) - 5 (paljon, kunkin janan ääripäässä).

Nuorten metsäsuhteessa painottuvat tunnetyypit Huoleton haahuilija ja energinen seikkailija. Metsä tarjoaa iloa ja energiaa, taloudellinen turva on harvemmalla mielessä metsää ajateltaessa.

8-luokkalaisten
arviot, missä suhteessa
eri tunnetyypit ovat osa
oma metsäsuhdetta.

Lähteet:

Elucidation of young adults' relationship to forests in northern Sweden using forest story cards. Thomas Kronholm ja Dianne Staal Wästerlund . 2016 Scandinavian Journal of Forest Research. Haastattelut 18–30- vuotiaiden metsäsuhteen kehittymistä lapsuudesta varhaisaikuisuuteen.

Nuorten suhtautuminen metsiin ja metsien käyttöön tulevaisuuden metsänomistajana ja päätöksentekijänä. 2009. Liisa Mäkijärvi. 16-25-vuotiaiden haastatteluita.

Nykynuoret vaikuttajina ja metsänomistajina vuonna 2030. 2010. Liisa Mäkijärvi, Anna-Kaisa Rämö, Paula Horne. PTT raportteja 222. Kysely 15-25 -vuotiaille nuorille lukiossa ja ammatillisessa oppilaitoksessa.

”Nukkua ja oleskella frendien kaa” – partioharrastuksen vaikutus lasten ja nuorten metsäsuhteeseen. Sari Pynnönen, Jaakko Nippala, Katja Lähtinen ym. 2018 Vuosilusto 12. Kysely 12-22-vuotiaille Roihu-suurleirillä 2016.

Luontoa lähellä – Syrjäkylien nuoret ja metsäsuhde. Sari Tuuva-Hongisto. 2018 Vuosilusto 12.

Suomalaisten metsäsuhteiden tila. 2018. Kantar TNS

Childhood Origins of Young Adult Environmental Behaviour. Gary W.Evans ym. 2018 Psychological Science Vol.29. Pitkittäistutkimus 6-vuotiaasta 18-vuotiaaseen.

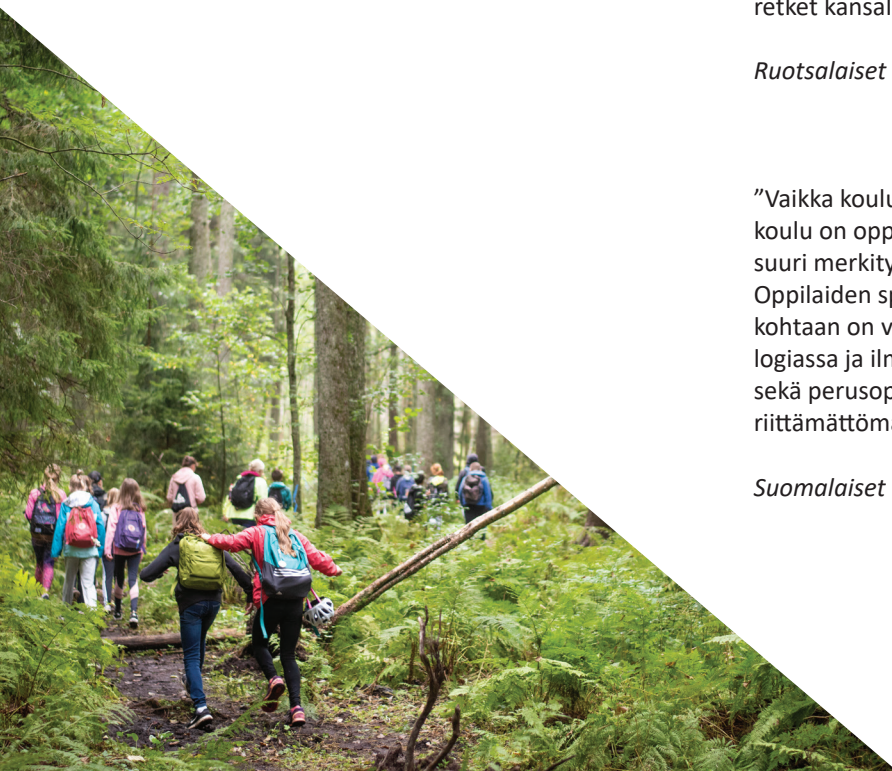
2. METSÄ PERUSOPETUKSESSA

”Kouluajalta saattavat muistua mieleen lähimetsässä vietetyt liikuntatunnit, eri oppiaineiden opiskelu ja tupakointi piilossa opettajien katseilta. Metsänhoitoon, -talouteen tai metsien sosiaaliseen merkitykseen liittyviä muistoja ei koulusta ole jäänyt. Metsään liitetään vapauden tunne. Pakotettu toiminta, kuten marjanpaiminta ja retket kansallispuistoihin eivät aina ole olleet mieluisia.”

Ruotsalaiset nuoret, yli 18 vuotta. Kronholm ym.

”Vaikka koulusta ei jäisi erityisiä metsäelämyksiä ja kokemuksia, koulu on oppilaidenkin mukaan tärkeä tiedon lähde. Opettajalla on suuri merkitys siinä, mitä ja kuinka paljon metsäasioita opetetaan. Oppilaiden spontaani kiinnostus metsätaloutta ja -teollisuutta kohtaan on vähäistä. Parhaimmat tiedot nuorilla on mielestään ekologiassa ja ilmastonmuutoksesta. Metsäteollisuudesta ja taloudesta sekä perusopetuksessa että lukiossa he saivat tietoa mielestään riittämättömästi.”

Suomalaiset nuoret Mäkijärven tutkimuksessa

Metsä opetussuunnitelman valtakunnallisissa perusteissa

VARHAISKASVATUKSEN opetussuunnitelman (2019) tavoitteina on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävää elämäntapaa. Retket ja ympäristön tutkiminen sekä luonnosta nauttiminen vahvistavat lapsen suhdetta ympäristöönsä.

ESIOPETUKSEN opetussuunnitelman (2014) tavoitteena on vahvistaa luonnontuntemusta ja luontosuhdetta tutustumalla ja tutkimalla ja tutkimalla. Kestävälle elämäntavalle luodaan pohjaa tutustumalla luonnonsuojeluun.

PERUSOPETUKSEN opetussuunnitelma (2016) otetaan käyttöön vaiheittain syksyyn 2019 mennessä. Opettaja soveltaa niiden pohjalta laadittuja paikallisia opetussuunnitelmia. Oppiaineraajat ylittävä monialaisuus ja ilmiöopetus ovat osia uutta opetussuunnitelmaa. Opetusta järjestetään luokahuoneen ulkopuolella ja myös koulun ulkopuolisia asiantuntijoita hyödyntäen. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan, tarkastelemaan asioita eri näkökulmista, esittämään rakentavia mielipiteitä ja toimimaan eettisesti.

Suomessa on 1600 alakoulua, 240 yläkoulua ja yhtenäiskouluja on 430. Ikäluokassa on noin 60 000 lasta tai nuorta.

Metsä oppiaineissa

3.–6. luokilla
opetussuunnitelman
sisällössä S5 keskeisiä teemoja ovat luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: palaminen yhteyttäminen ja veden kierto. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.

YMPÄRISTÖOPPI on 1.–6. luokkien oppiaine, johon sisältyy biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon näkökulmat. Ympäristöopissa ihminen nähdään osana ympäristöään. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen elämä.

Tavoitteena on tukea ympäristösuhteen rakentumista moniteisellä lähestymisellä, tieteelliseen tietoon perustuen ja kriittistä ajattelua kehittäen. Ihmisten tekemien valintojen vaikutusten ymmärtäminen ympäristölle ovat keskeisimpiä tavoitteita ympäristöopissa.

1.–2. luokilla asioita opitaan leikin varjolla ja 3.–6. luokilla ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla. Metsien hyötykäyttöön tutustutaan 3.–6. luokilla. Opetussuunnitelma ei määritä hyötykäytön sisältöjä, joten se voi vaihdella marjastuksesta metsätalouteen. Luonnon monimuotoisuuden vaalimista ja luonnonvarojen kestävää käyttöä tarkastellaan omassa ja yhteiskunnan toiminnassa.

Opetussuunnitelman
mukaan metsien
hyötykäyttöön
tutustutaan 3.–6.
luokilla.

BIOLOGIAN opetus kartuttaa 7.–9.-luokkalaisten luonnontuntemusta ja ohjaa tutkivaan oppimiseen, elinympäristön tilan ja siinä tapahtuvien muutosten seurantaan, tietojen soveltamiseen, eettiseen pohdintaan, kestävän kehityksen periaatteiden tuntemiseen, ajankohtaisten uutisten seurantaan sekä yhteiskunnalliseen päätöksentekoon vaikuttamiseen.

Oppitunneilla voidaan tehdä tutkimusretkiä lähiympäristöön. Opetuksessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajituntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista, tuntemusta ja vertailua. Luonnon monimuotoisuus, ilmastonmuutos, luonnonvarojen kestävä käyttö ja lähiympäristön muutokset ovat keskeisiä aiheita.

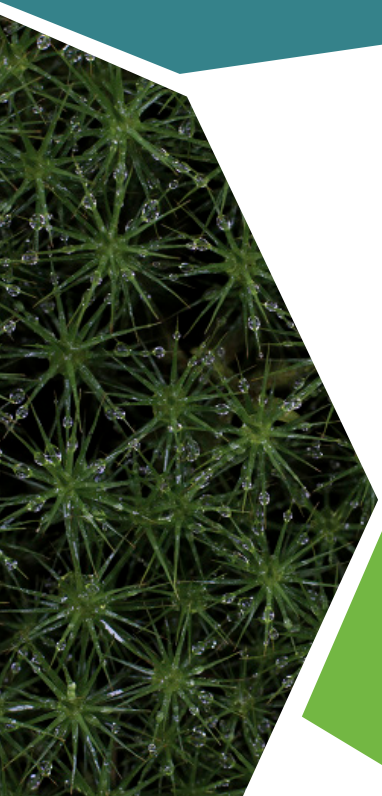
Biotalous ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia tulisi käsitellä kestävän tulevaisuuden kannalta ja tutustuttaa luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin sekä saavutuksiin. Ilmiöitä on tarkoitus tarkastella ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja eettisestä näkökulmasta.

Biotalous ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia tulisi käsitellä kestävän tulevaisuuden kannalta.

Sekä ympäristöopissa luokilla 3.–6. että biologiassa luokilla 7.–9. teemanäkökulmana on kestävä tulevaisuus. Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuteen, ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen kestäväyn käyttöön.

Elinkaariajattelun ja omien kulutustottumuksien kautta opetetaan vastuullista toimintaa kansalaisena, sekä luonnonvarojen kestäväään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa.

Maantiedossa opetetaan ihmisen toiminnan ja luonnon vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan.

MAANTIETO on 7.–9. luokkien monitieteinen oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä kulttuureita luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmista.

Maantiedossa opetetaan ihmisen toiminnan ja luonnon vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan. Yksi opetuksen tavoitteista on perustan luominen ympäristönmuutosten sekä niiden syy- ja seuraussuhteiden käsittämisessä, sekä niiden analysoinnin kautta erilaisten näkökulmien ja ristiriitojen ymmärtäminen. Lähdekritiikkiä tulisi opettaa esimerkiksi uutisten analysoinnin kautta.

Osallistavassa opetuksessa kehitetään lähiympäristön viihtyvyyttä ja turvallisuutta sekä osallistutaan ympäristön monimuotoisuutta lisääviin toimenpiteisiin. Opetuksessa tulisi ottaa huomioon kestävän kehityksen periaatteet. Elinkaariajattelun ja omien kulutustottumuksien kautta opetetaan vastuullista toimintaa kansalaisena, sekä luonnonvarojen kestäväään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa.

Lähde: Valtakunnalliset opetussuunnitelmat 2016

Metsä oppikirjoissa

Oppikirjat ovat osa opetuksen kokonaisuutta. Lisäksi käytössä ovat oppikirjakustantajien opaskirjat ja verkkomateriaalit sekä lukuisat muut tiedonlähteet. Eri opettajat voivat käyttää samoja oppikirjoja eri tavoin. Oppikirjojen merkitys saattaa tulevaisuudessa pienentyä, ja opetuksessa tullaan hyödyntämään muita lähteitä ja asiantuntijoita enemmän.

Ympäristöopin, biologian ja maantiedon oppikirjojen välittämää metsäsuhdetta tutkittiin opinnäytetyöllä. Mukana olivat kaikkien kustantajien oppikirjat.

Oppikirjojen rakentama metsäsuhte on pääosin humanistinen. ”Humanismi on ihmiskeskeistä, mutta sitä ohjaa eettinen älyllisyys, tiede ja taide. Luonto nähdään ihmistä palvelevana mahdollisuutena, joka mahdollistaa ihmisen toimeentulon tarjoamalla ekosysteemipalveluita. Ihmisen vastuu luonnon hyvinvoinnissa ymmärretään ja tarpeeton hyväksikäyttö on kiellettyä. Tavoitteellista on luonnonvarojen tasainen jakaminen kansalaisten kesken. Ylellistä elämäntapaa ja omaisuuden haalimista kritisoidaan. Tulevaisuuteen suhtaudutaan optimistisesti silloin, kun tiede ja tekniikka palvelevat sivistyksen päämääriä.”

Toni Saha perehtyi Hämeen ammattikorkeakoulun metsäinsinööriopintojen opinnäytetyössään perusopetuksen oppikirjojen metsäkasvatukseen.

Alakoulun ympäristöopin kirjoissa korostuvat ihmiskeskeisyys ja eri oppiaineiden näkökulmien moninaisuus. Yläkoulun biologian kirjat ovat selvästi luontokeskeisiä. Oppiaineessa tutkitaan luonnonilmiöitä ja tarkastellaan ihmisen vaikutuksia ympäristöönsä.

Metsätalouden käsittely vaihtelee eri kustantajien biologian oppikirjoissa siinä, miten laajasti metsätaloutta ja puunkäyttömuotoja käsitellään ja kuinka metsätalous huomioidaan luonnonsuojelun näkökulmasta. Metsätalous näyttäytyy lukijalleen suhteellisen neutraalina. Sitä käsitellään hyvin asiapainotteisesti.

On kuitenkin huomattavissa, että esimerkiksi metsän kiertoa esittelevissä kuvissa hakkuuaukeat esitetään yleensä suuremmalla kuvalla kuin muut kierron vaiheet. Metsätalouden toimista kerrotaan pääasiat suurpiirteisesti, sillä tarkoitus on kertoa oppilaille metsätaloudesta yleistiedon tasolla.

Biotaloutta käsitellään vain kahdessa yläkoulun kirjassa, vaikka se mainitaan valtakunnallisissa opetussuunnitelmissa. Yleensä kirjat toteuttavat opetussuunnitelmia kattavasti.

Oppikirjojen tavassa käsitellä ja tuoda esiin eri näkökantoja on eroja. Suurin osa tuo monipuolisesti eri näkökulmia esiin.

Opetussuunnitelman edellyttämä kriittiseen ajatteluun johdatus ja keskustelevan opetuksen toteutus jää opettajan toteutuksen varaan.

Lähde: Metsätalous ja metsäsuhde peruskoulun oppikirjoissa. 2018 Toni Saha Hämeen Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

3.

OPETTAJAN NÄKÖKULMA – METSÄOPETUS KOULUN ARJESSA

Opinnäytetyöhön vastanneista biologian opettajista 80 % oli sitä mieltä, että koulun metsäopetus on lasten metsäsuhteen rakentajana tärkeä tai erittäin tärkeä ja että opetus tukee monipuolisen metsäsuhteen rakentumista hyvin tai ainakin osittain.

Opettajien mukaan biologian opetuksessa keskitytään lajintunnistukseen, metsäekosysteemiin, kasvupaikkatekijöihin ja metsätyyppeihin. Oppilaille annetaan perustietoja luonnosta. Virkistyskäyttö, metsätalous ja -teollisuus jäävät vähemmälle, ja jos tulee aikapula, ne jäävät herkästi kokonaan pois.

Uuden opetussuunnitelman edellyttämiä monialaisia oppimiskokonaisuuksia ei ole toteutettu vielä kovin paljon, mutta kiinnostusta siihen on. Metsäteema sopii hyvin oppiainerajat ylittävään opetukseen.

Opettajat ovat huolissaan siitä, että lapset ja nuoret eivät viettä riittävästi aikaa metsässä. Mieliapaikat ovat siirtyneet sisätiloihin. Monet opettajat haluaisivat järjestää opetusta metsässä nykyistä enemmän.

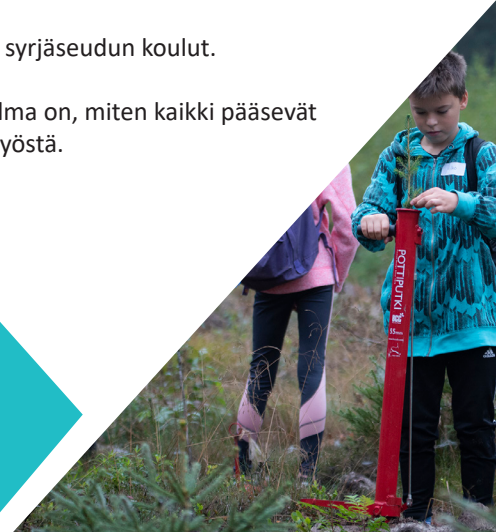
Opettajan oma mielenkiinto ja metsissä liikkuminen vaikuttaa siihen, valitseeke hän metsän oppimisympäristöksi vai ei.

Ajatuksia metsäalan kouluyhteistyöstä

- Avunpyyntö ei ole opettajalle aina helppoa. Älä siksi anna heti ”pakkeja”, vaan yritä etsiä joku, joka voi tällä kertaa auttaa.
- Yhteistyön on oltava molemmille osapuolille hyödyllistä ja vaivan arvoista.
- ”Kertakäyttötuotteet” eivät ole koulu-yhteistyössäkään toivottavia – pitkäjänteisyys, toistettava tarjonta, jota tiedetään odottaa ja ottaa suunnittelussa huomioon, on arvokasta.
- Metsäkummit
- Avustusta matkakustannuksiin
- Isot auditorioluennot eivät toimi
- Lisää toiminnallisen oppimisen vinkkejä
- Opetussuunnitelmaa tukevat valmiit mallit, ideat, opetuspaketit, linkkilistat, materiaalit ja pelit
- Monialaisten projektien toteuttamiseen yhteistyötä ja materiaaleja.
- Asiantuntijoita mukaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien järjestämisen.
- Valmiita toimintapäiviä tai viikkosuunnitelmia
- Rastipolku koulun lähialueelle eri toimijoiden kanssa helpottaa ilmiöoppimista.
- Muistetaan myös syrjäseudun koulut.
- Ison koulun ongelma on, miten kaikki pääsevät osalliseksi yhteistyöstä.

Monen eri toimijan
yhdessä toteuttama
ohjelma – monta
näkökulmaa aiheeseen.

Aineenopettajat pitävät metsäopetusta tärkeänä osana perusopetusta koska:

Metsä on keskeinen ekosysteemi.

Metsä kuuluu suomalaiseen kulttuuriin.

Metsät ovat taloudellisesti tärkeitä.

Metsällä on hyvinvointivaikutuksia.

Lena-Kajsa Vainonen tutki Helsingin yliopiston MetsäekONOMIAN ja markkinoinnin Pro gradu -tutkielmassaan metsäopetusta peruskoulun 7.-9. luokilla

Osallistumista jarruttavia tekijöitä

Opettajat korostavat, että niin monialaisten oppimiskokonaisuuksien kuin metsäretkien ja tapahtumien järjestäminen edellyttää koulussa yhteistyöhön kannustavaa toimintakulttuuria.

Metsätapahtumien järjestämistä tai valmiiseen tapahtumaan osallistumista rajoittavat:

Lukujärjestyksen
jäykkyys, aikataulujen
järjestelyn haas-
tavuus.

Etäisyys
soveltuvaan
metsään.

Metsätalouden
heikko alueellinen
merkitys.

Rahan puute muun
muassa kuljetusten
järjestämiseksi.

Suuret
ryhmäkoot.

Opettajan kokemattomuus,
pelko tapaturmista – opet-
tajilla on jakamaton vastuu
oppilaistaan.

Opettajan motivaat-
ion ja kiinnostuksen
puute.

Oppilaiden käyttäytyminen voi myös olla syy jättäytyä pois. Opettaja tuntee ryhmänsä ja sen toimivuuden. Osa heistä korostaa oppilaiden hallittavuutta tehtävien aikana. Toiset haluavat vapaata liikkumista ja mahdollisuutta rakentaa henkilökohtaista suhdetta metsään.

Joskus opettajille tulee positiivisena yllätyksenä, että ryhmä käyttäytyy metsässä paremmin kuin luokassa. Lisäksi, mitä tutumpaa luokan ulkopuolella oppiminen oppilaille on, sitä vaivattomampaa se on myös opettajalle.

Elektroniikan käyttö jakaa mielipiteitä. Itsestään selvää niiden käyttö ei ole. Elektronisten laitteiden käyttö saattaa kuitenkin lisätä oppilaiden kiinnostusta käsiteltäviin asioihin. Opetussuunnitelmat kannustavat käyttämään sähköisiä oppimisympäristöjä ja välineitä.

Asiantuntijat metsäopetuksen tukena

Lena-Kajsa Vainosen metsäopetusta käsitelleen opinnäytetyön kysymyksiin vastanneista opettajista puolet käyttävät ulkopuolista asiantuntija-apua harvoin ja kolmannes silloin tällöin. Erityisen harvoin käytetään metsäalan asiantuntijoita.

Biologian opettajat kaipaavat asiantuntijoita metsätalouden ja -teollisuuden, riistanhoidon, bio- ja kiertotalouden aiheisiin. On myös opettajia, jotka ajattelevat, kuten eräs vastaajista: *”En halua toimia metsäteollisuuden lobbaajana, vaan kerron mieluummin metsien suojelusta sekä luonnontilaisten metsien tärkeydestä”*.

Asiantuntijat ovat yrityksiä useammin yhdistyksistä ja järjestöistä. 4H, Suomen Metsäyhdistys, metsän- ja riistanhoitoyhdistys, metsästysseurat, luonnonsuojelujärjestöt sekä Metsäteollisuus ry:n organisoima Mahdollisuuksien metsä -kampanja ovat tuttuja opettajille.

Etelä-Suomessa metsäalan asiantuntijoita kaivataan lisää opetuksen tueksi. Myös ruotsinkielisistä asiantuntijoista on pulaa. Yhteystiedot tulee löytää helposti, sillä aikaa niiden etsimiseen ei ole.

Opettajat toivovat retkeilyjä ja vierailuja koulun ulkopuolelle, sillä ne jättävät vahvemman muistijäljen kuin kouluun tehty vierailu. Erityisesti pääkaupunkiseudulla on tarvetta lisätä retkeilyjä.

Metsään liittyviltä tapahtumilta ja vierailuilta odotetaan:

Essi Aarnio-Linnanvuori kirjoittaa väitöskirjassaan: *”Opettajat joutuvat työssään pohtimaan arvolutautuneiden aiheiden, kuten ympäristökasvatuksen opettamista. Osa haastatelluista opettajista kertoi suosivansa neutraaliutta joidenkin ympäristöaiheiden kanssa, osa tavoitteli moninäkökulmaista keskustelua ja osa pyrki avoimesti edistämään ympäristövastuullisen arvomaailman omaksumista. Tätä perusteltiin vastuullisten arvojen ”hyvyydellä”*.”

Elämyksellisyyttä
ja
toiminnallisuutta.

Järjestäjien ja
opettajien kanssa
yhdessä suunnittelemaa sisältöä.

Ennakkotieto siitä, mitä opettajilta ja oppilailta odotetaan vierailun suhteen, jotta aiheisiin voidaan perehtyä etukäteen.

Kuinka tavoitat opettajat

- Lukuvuoden koulutyötä suunnitellaan elokuussa ennen koulun alkua. Silloin tiedossa oleva tarjonta pääsee varmimmin osaksi vuoden toimintaa.
- Laita napakka, houkuttelevalla otsikolla kirjoitettu sähköposti suoraan opettajalle, ei rehtorin kautta.
- Välitä tietoa opettajien ammatillisten yhdistysten ja niiden paikallisyhdistysten kautta. Yhteystiedot löytyvät verkosta.
- Tarjoa opettajien lehtiin mainos tai juttu. Esimerkkejä lehdistä: Biologian ja maantieteen opettajien liiton Natura -lehti, Opettaja-lehti, Lastentarha, Luokanopettaja.
- Kerro yhteistyöstä somessa esimerkiksi Facebookissa.
- Henkilökohtaiset kontaktit ovat tärkeitä. Niitä saa opettajapäivillä tai koulutuksissa.
- Lähetä aktiivisesti tietoa ja pysy usein esillä. Toisto auttaa muistamaan.
- Eri toimijoiden yhteystiedot ja tarjonta samaan paikkaan nettiin, myös paikallistasolla.

Edellä kerrotut ovat aineenopettajien ajatuksia, mutta samoja toiveita yhteistyölle on luokanopettajilla ja varhaiskasvattajilla. Luokanopettajille oppiainerajat ylittävän opetuksen järjestäminen on helpompaa ja varhaiskasvatuksessa toiminta on luonnostaan kokonaisvaltaista.

Lähteet:

Biologianopettajien työpaja Metsävisan 2018 finaalin yhteydessä.

Metsäopetus peruskoulun 7. –9. -luokilla. 2018 Lena-Kajsa Vainonen. Pro gradu Metsätieteiden laitos, Helsingin yliopisto. Perustuu biologian ja maantieteen opettajien haastatteluihin ja nettikyselyyn.

Ympäristö ylittää oppiainerajat – Arvolatautuneisuus ja monialaisuus koulun ympäristöopetuksen haasteina. 2018 Essi Aarnio-Linnanvuori. Väitöskirja Helsingin yliopisto.

4.

ASIAANTUNTIJA- VERKOSTOSTA ERILAISIA NÄKÖKULMIA METSÄSUHTEESEEN

Metsä oppimispolku -verkosto sai alkunsa vuonna 2001 ja on laajentunut vuosien varrella. Verkoston jäsenet tukevat varhaiskasvatuksen ja koulujen metsän liittyvää opetusta ja opetusta metsässä sekä järjestävät lapsille ja nuorille vapaa-ajan toimintaa. Mukana on myös opetusalan ja varhaiskasvatuksen asiantuntijoita.

Verkoston jäsenet ovat kaikki valtakunnallisia toimijoita. Osalla on myös alue- tai paikallistason organisaatio. Toimijat tuovat verkostoon erilaisia näkökulmia ja käsityksiä metsästä ja samalla erilaisia ulottuvuuksia metsäsuhteeseen. Verkostosta löytyy yhteistyökumppaneita, sen avulla vältetään päällekkäistä työtä ja paikataan puutteita.

Metsän oppimispolku -verkoston tavoitteet

Metsän oppimispolku -verkosto on määritellyt toimintansa tavoitteet seuraavasti:

Tavoitteena on, että nuori kykenee osallistumaan asiallisin argumentein metsien käyttöä ja tilaa koskevaan keskusteluun ja luomaan siitä oman perustellun näkemyksensä.

Varhaiskasvatuksesta lukioon yltävää Metsän oppimispolkua kulkeva lapsi ja nuori saa elämyksiä ja kokemuksia sekä vähitellen kattuvia tietoja ja taitoja.

Verkosto vahvistaa suomalaisten lasten ja nuorten metsään liittyviä tietoja ja taitoja sekä heidän metsäsuhdettaan.

Osallisuus oppimisprosessiin syntyy omien kysymysten ja kiinnostuksen kohteiden kautta. Tutustumalla, havainnoimalla ja tutkimalla metsiä lapsen ja nuoren ymmärrys metsien kestävästä käytöstä lisääntyy ja hän saa eväitä kestävästä elämäntavan omaksumiseen.

Metsän oppimispolku -verkoston toimijat

TOIMIJA	PÄÄASIALLINEN TAVOITE	VARHAIS-KASVATUS	ALAKOULU	YLÄKOULU	LUKIO	VAPAA-AIKA
Puumiehet	Vetovoimaa metsä- ja puualalle			●	●	
Metsäteollisuus ry	Vetovoimaa alalle, ammatti ja yritys näkökulma			●	●	
Suomen metsäkeskus	tietoa metsästä, kestävästä metsien käytöstä, vetovoimaa alalle		●	●		
Suomen Metsäyhdistys	tietoa metsästä, kestävästä metsien käytöstä, vetovoimaa alalle	●	●	●	●	
Metsähallitus	luontoon ja eränkynäntiin tutustuminen, metsien kestäväkäyttö		●	●	●	
Suomen 4H-liitto	vetovoimaa alalle, metsätietoa, yritystoiminta	●	●	●		●
Suomen riistakeskus	tietoa riistanhoidosta ja metsästyksestä	●	●	●	●	●
Suomen Metsästäjäliitto	tietoa riistanhoidosta ja metsästyksestä	●	●	●	●	●
Suomen Latu	luonnossa liikkuminen (luontopäiväkodit, Metsämörri, Ulko-opet)	●				●

TOIMIJA	PÄÄASIALLINEN TAVOITE	VARHAIS-KASVATUS	ALAKOULU	YLÄKOULU	LUKIO	VAPAA-AIKA
Partio	eri näkökulmia: luonnon-suojelu, virkistys, harrastus-ympäristö, kestävä käyttö		●	●	●	●
WWF	luonnon monimuotoisuuden suojelu, ekologisen jalanjäl-jen kasvun pysäyttäminen		●	●		●
Luonto-Liitto	luonto tutuksi, luonnon-suojelu		●	●	●	●
Luonto- ja ympäristökou-lut (LYKE)	kestävä elämäntapa, ulko-opetus	●	●	●	●	
Suomen Nuoriso-keskukset	luonto tutuksi, seikkailukas-vatuksellinen näkökulma	●	●	●		●
Suunnistusliitto	luontoliikunta		●	●		●
Seikkailukasvatusverkosto	seikkailukasvatuksellinen näkökulma, luontoliikunta		●	●		●
FEE Suomi, vihreä lippu	kestävä elämäntapa, ulko-opetus	●	●	●		

Lisäksi verkostossa ovat mukana:

- OPH, Suomen luokanopettajat ry, Lastentarhanopettajaliitto, Biologian ja maantieteen opettajien liitto, BMOL
- MMM, MTK, Maaseutuammattiin ry, Kestävän Metsätalouden Yhdistys ry

Esimerkkejä metsällisestä toiminnasta lasten ja nuorten kanssa

VARHAISKASVATUS

- Metsämörri-toiminta, Luonnossa kotonaan päiväkodit, Muumien ulkoilukoulu, Suomen Latu
- Esikoulujen partioviikko

ALAKOULUT

- Pääkaupunkiseudun koululaisten metsäviikko 6.-luokkalaisille, kiertää Helsinki–Vantaa–Espoo, SMY ja pääkaupunkiseudun Metsän oppimispolku -verkoston noin 20 toimijaa
- Talousmetsän kierto -retket 6.-luokkalaisille eri tehdaskaupungeissa, UPM, SMY, 4H ja paikalliset metsästäjät
- Metsä tulee torille -tapahtuma 6.-luokilla eri kaupungeissa, Suomen metsäkeskus ja 4H yhteistyökumppaneineen
- 4H:n koululaisten metsäpäivät ala- ja yläkouluille, useat eri tahot osallistuvat
- Kerhot, leirit ja kouluvierailut, Suomen Metsästäjäliitto, metsästyseurat
- Tapahtumat ja kouluvierailut, Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, Eräkummit
- Vuosisata metsässä koulukiertue alakouluille, WWF

Vuosittain verkosto
tavoittaa noin 360 000 lasta
ja nuorta. Ikäluokka noin
60 000 joista pääkaupunki-
seudulla 11 500.

YLÄKOULUT

- Mahdollisuuksien metsä -kampanja 8.-luokkalaisille, Metsäteollisuus ry
- Metsävisa 7.–9.-luokkalaisille, Suomen Metsäyhdistys, yritykset ja Metsähallitus, Mhy, BMOL
- TET yläkoululaisille, Metsähallitus
- Metsä-TET, 4H

LUKIO

- MOOC-verkkokurssi Suomalaiset metsät, Helsingin yliopisto
- Lukio-kurssi ”Kirkistus korkeakouluopintoihin” suunnitteilla, Helsingin yliopisto ja SMY

LISÄKSI

- Suomen lasten metsäretkipäivä, Helsingin yliopiston kasvatustieteiden osaston biologian didaktiikan tutkimusryhmä ja Ulkoiluokkapäivä, Outdoor Classroom Day, FEE Suomi toukokuussa. Kannustetaan
- Tiedekeskus Pilke Mottimetsineen, Luontokeskukset, luontokoulut ja nuorisokeskukset (LYKE-verkosto) ja Lusto -Suomen metsämuseo tarjoavat luonto- ja metsäopetusta.
- Suomen Metsäkeskus kehittää karttapalvelua, joka kerää eri toimijoiden metsätapahtumat kartalle
- Suomen Metsäyhdistyksen opettajien ja opettajaopiskelijoiden ja varhaiskasvattajien metsäkoulutukset
- 4H- yrittäjyys, Yrityskylän metsäorganisaatiot
- Metsäohjelma, luonnon monimuotoisuus-teema yhdessä WWF:n kanssa, Suomen Partio
- SYKLI Suomen ympäristöopisto, ympäristökasvattajien koulutus ja opetusmateriaalit
- Maaseutuammattiin ry järjestää vierailuja ja retkiä Pohjois-Savossa
- Kuljetusavustusta: Suomen Metsäsäätiö, Metsäteollisuus ry ja Aili ja Yrjö Rasin säätiö

PÄÄTELMÄT

Lapsille tulee suoda mahdollisuus muodostaa oma metsäsuhde. Jokamiehenoikeudet turvaavat metsään pääsyn. Tarvitaan kuitenkin aikuisia, jotka vievät lapset metsään. Lähimetsä on helposti saavutettavissa ja usein riittävä. Päiväkotien, kotien ja koulujen ympäristössä tulisi olla metsiä.

Tutut metsät ja kokemusten jakaminen perheen, kavereiden tai harrastusporukan kanssa vahvistavat lasten ja nuorten metsäsuhdetta.

Harrastukset, kuten partio, 4H, suunnistus ja metsästys, ohjaavat nuoria metsään. Metsästys mielletään yleensä poikien jutuksi, mutta metsästävien naisten määrä lisääntyy, jolloin työtökin saavat roolimalleja. Naisia metsästyksen pariin tuo usein koiraharrastus.

Metsä liitetään useimmiten virkistyskäyttöön. Siitä kaikilla on omaa kokemusta. Metsien merkitys kansantalouelle, työpaikkana ja elinkeinona tulee nuorilla harvemmin mieleen.

Metsänomistajuus ja etenkin, jos perhe asuu omistamansa metsän lähellä, tuo metsän taloudellisen merkityksen

konkreettiseksi. Metsänomistajaperheissä keskustellaan vain vähän nuorten kanssa metsänhoidosta, vielä vähemmän puukaupoista. Taloudellista ajattelua ja kokemuksia on tärkeää siirtää seuraaville polville. Nuoret arvostavat isovanhemmilta ja vanhemmilta saatua tietoa.

Kaikkien vanhemmat tai isovanhemmat eivät kuitenkaan ole perillä metsäasioista eivätkä kiinnostuneita lähtemään lasten kanssa metsään. Kaikilla ole myöskään ole metsään liittyviä harrastuksia, joten päiväkotien ja koulun merkitys korostuu.

Opetussuunnitelmien sisällöissä on metsään, myös metsien hoitoon ja talouskäyttöön liittyviä aiheita. Moni opettaja kokee epävarmuutta näiden aiheiden opettamisessa. Siksi he kaipaavat apua opetukseen metsäalan asiantuntijoilta. Tähän pyyntöön metsäalan toimijoiden tulee tarttua.

Kaikille Suomen yläkouluille tarjotaan mahdollisuutta osallistua Metsävisaan ja Mahdollisuuksien metsä -kampanjaan. Kummassakin käsitellään metsien yhteiskunnallista ja taloudellista merkitystä. Alakouluille ei tällaista koko maan kattavaa, pitkäjänteistä ja järjestelmällistä toimintaa ole.

*Jos et tiedä mikä on tavallista,
et tunnista mikä on harvinaista.*

Ehdotus:

Alakoululaiset metsään

Toimijat yhdessä tarjoavat asiantuntemustaan alakoulu-
laisten metsäopetukseen. Metsiä opiskellaan koulusta
riippuen luokilla 4, 5 tai 6. Tavoite on, että kaikki oppilaat
ovat saaneet mahdollisuuden tutustua metsään ja metsien
kestävään käyttöön ennen yläkouluun siirtymistään.
Toteutusta ja seurantaa tukee Metsäkeskuksen pilottivai-
heessa oleva karttasovellus, josta näkyy kunkin koulun

**Käytännössä kokeiltuja
ja pitkään käytössä
olleita malleja
on useita
esimerkkeinä:**

Suomen Metsäyhdistyksen
koulujen metsäviikko pääkau-
punkiseudulla (laaja pääkau-
punkiseudun Metsän oppimis-
polku verkosto toteuttaa)

UPM:n metsäretket
(4H, UPM, SMY ja
metsästysseura)

Metsäkeskuksen
Metsä tulee torille
tapahtuma.

4H:n metsäpäivät
(MHY, 4H, eräkum-
mit, yritykset ym.)

Lisäksi on
metsäoppilaitosten, metsän-
hoitoyhdistysten ja yritysten
järjestämiä päiviä joko yksin tai
yhdessä muiden paikkakunnan
toimijoiden kanssa.

metsäpäivän ajankohta ja järjestäjät. Kartalla näkyvät myös
koulut, joille tarjontaa ei vielä ole.

Valmiit 45 minuutin oppituntimallit metsään tehdään
koulujen omaehtoista metsäopetusta varten. Ne ovat myös
metsäasiantuntijoiden hyödynnettävissä.

Retki toteuttaa seuraavia opetussuunnitelmien 3-6- luokkien
ympäristöopin sisältöjä: luonnonvarojen kestävä käyttö, met-
sien hyötykäyttö, luonnon monimuotoisuus, ilmastonmuutos
ja sen hillitseminen, aineen kiertokulku – yhteyttäminen,
palaminen, veden kiertokulku, eliöt ja niiden elinympäristöt
sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita, ravintoketjut.

Seuranta: Lasten ja nuorten metsäbarometri

Koulutus: SMY:n metsäpedagogikoulutus alan toimijoille.

Uittokalusto

Uittokalusto

Uittokalusto

Metsä
opettaa!

sm.fi

Metsä
opettaa!

sm.fi

Havina

Tunne historiasi,
rakenna tulevaisuutta.

havina.smy.fi

Metsäyhdistys

www.smy.fi/opeta-opi/

